

บทสรุป อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

ธุรกิจเทปเพลงไทยสากล นับเป็นธุรกิจที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว จะเห็นได้ว่า ในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา วงการเทปเพลงไทยสากลได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาย ทั้งในส่วนของการพัฒนารูปแบบและเนื้อหาของเพลง การเพิ่มปริมาณของบริษัทเทปเพลงไทยสากล ภาวะการแข่งขันที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ และ กลยุทธ์ทางการตลาดที่ได้ถูกคิดค้นขึ้นและนำมาใช้ทุกรูปแบบ เพื่อให้การจำหน่ายดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในปัจจุบัน บริษัทเทปเพลงรายใหญ่กำลังแผ่อำนาจเพื่อหวังครอบครองตลาดด้วยการดำเนินธุรกิจลักษณะครบวงจร โดยอาศัยกำลังทางทุนทรัพย์เป็นเครื่องมือ ซึ่งได้ส่งผลให้บริษัทเทปเพลงรายเล็กไม่สามารถดำรงอยู่ได้ เนื่องจากไม่สามารถทุ่มงบประมาณให้กับการทำโปรโมชัน เพื่อแข่งขันกับบริษัทเทปเพลงรายใหญ่ได้

ที่มาของธุรกิจเทปเพลงไทยสากล

แต่เดิมนั้น ธุรกิจทางด้านเสียงเพลง เริ่มต้นจากแผ่นเสียง ซึ่งผู้ซื้อส่วนใหญ่มักได้แก่ กลุ่มผู้ใหญ่ แต่ด้วยเหตุที่แผ่นเสียงในสมัยนั้นมีคุณภาพไม่ค่อยดีนัก ประกอบกับราคาก็ค่อนข้างสูง คือ ประมาณ 100-200 บาท ทำให้ไม่ค่อยมีผู้นิยมเล่นแผ่นเสียงเท่าใดนัก ต่อมาภายหลังจากที่เทปแบบคาร์ทริดจ์ ซึ่งเป็นม้วนเทปที่สามารถบันทึกเสียงเองได้ เข้ามาแพร่หลายในเมืองไทยก็ทำให้ผู้ฟังเริ่มต้นตัวไปกับสื่อชนิดใหม่นี้กันมากขึ้น ทว่าก็ยังไม่เป็นที่นิยมแพร่หลายนัก เนื่องจากมีราคาแพง และขนาดค่อนข้างใหญ่ จนกระทั่งวิวัฒนาการทางเทคโนโลยีได้ก้าวหน้าไปจนถึงขั้นมีการผลิตเทปแบบคาสเซ็ทที่มีขนาดเล็กและราคาถูกกว่า ประกอบกับมีการผลิตเครื่องเล่นเทปออกจำหน่ายในราคาที่ไม่แพงนัก ทำให้ผู้ฟังเริ่มหันมาสนใจกับเทปคาสเซ็ทอย่างจริงจังมากขึ้น และเป็นผลให้ตลาดเทปเพลง เริ่มขยายวงกว้างขึ้นจน

ในที่สุดได้ก่อให้เกิด "ธุรกิจเทปเพลงไทยสากล" ขึ้น ตามกระแสความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งได้เปลี่ยนจากกลุ่มผู้ใหญ่มาเป็นกลุ่มวัยรุ่น ทั้งนี้ด้วยเหตุที่เทปแบบคาสเซ็ทและเครื่องเล่นมีราคาถูกกว่าแผ่นเสียงมาก ทำให้ผู้ฟังกลุ่มวัยรุ่นมีโอกาสบริโภคเพลงโดยผ่านสื่อดังกล่าวนี้กันมากขึ้น และที่สำคัญคือเทปเพลงไทยสากลมีลักษณะเป็น "สากล" ซึ่งตรงกับรสนิยมของวัยรุ่นอย่างมาก ดังนั้น จึงทำให้เพลงไทยสากลกลายเป็นเพลงของวัยรุ่นเป็นส่วนใหญ่

ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ธุรกิจเทปเพลงไทยสากลได้พัฒนาขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง ทั้งในด้านรูปแบบและเนื้อหาของเพลง การทำโปรโมชันผลงานเพลงในรูปแบบการผลิตมิวสิกวิดีโอ การจัดแสดงคอนเสิร์ต ฯลฯ โดยผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ การจัดหาหน้ายที่ต่ออาศัยวิธีการศึกษาวิจัยความต้องการและแนวโน้มของตลาดก่อนที่จะวางแผนงาน สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลให้กลุ่มผู้ฟังให้ความสนใจและนิยมฟังเทปเพลงไทยสากลมากยิ่งขึ้นทุกที

สภาพของธุรกิจเทปเพลงไทยสากลในปัจจุบัน

ธุรกิจเทปเพลงไทยสากล ก็เช่นเดียวกับธุรกิจประเภทอื่นที่ต้องมีการแข่งขันกันเพื่อให้ได้มาซึ่งส่วนแบ่งทางการตลาดมากที่สุด ในสภาพปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าการดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลนั้นมีลักษณะ เป็นเครือข่ายระหว่างบริษัทผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลง บริษัทโปรโมชัน และ บริษัทจัดหาหน้าย ด้วยเหตุนี้ทำให้บริษัทเทปเพลงรายใหญ่ซึ่งมีเครือข่ายกว้างขวางมักจะได้เปรียบบริษัทเทปเพลงรายเล็ก เนื่องจากสามารถเจรจาต่อรองและตกลงเงื่อนไขต่าง ๆ ได้ อย่างสะดวกและราบรื่น

ในปัจจุบัน หัวใจของการดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลอยู่ที่การทำโปรโมชัน ดังจะเห็นได้ว่าผู้ประกอบธุรกิจต่างก็ให้ความสนใจกับการดำเนินงานในส่วนนี้มากยิ่งขึ้น และมีการใช้งบประมาณจำนวนมหาศาลในการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ผลงานเพลงของศิลปินในสังกัด สื่อมวลชนที่มีอยู่ อาทิเช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร โปสเตอร์ ภาพยนตร์ (มิวสิกฟิล์ม) วิดีโอ (มิวสิกวิดีโอ) ฯลฯ ได้ถูกนำมาใช้เกือบทุกรูปแบบเพื่อให้ผลงานเพลงเป็นที่รู้จักและได้

รับความนิยม จะเห็นได้ว่าในขณะที่การทำโปรโมชันได้รับความนิยมอย่างมากนั้น การผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงกลับไม่ค่อยได้รับการพัฒนาปรับปรุงอย่างเต็มที่ ดังจะเห็นได้ว่างบประมาณในส่วนของการผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงนั้น น้อยกว่างบประมาณในการทำโปรโมชันถึงครึ่งต่อครึ่ง (1:2) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการคือ

1. ผู้ประกอบการไม่มั่นใจในคุณภาพของผลงานที่ตนผลิตสร้างสรรค์ออกมา จึงต้องอาศัยการทำโปรโมชันเพื่อให้ผู้ฟังรู้จักและชื่นชอบก่อนที่จะตัดสินใจซื้อเทปเพลง

2. ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มาจากวงการสื่อสารมวลชน ดังนั้น เมื่อเข้ามาบริหารงานด้านธุรกิจเทปเพลง ไทยสากลที่มีการแข่งขันกันอย่างสูงก็เอาประสบการณ์ในการวางแผนสื่อต่าง ๆ มาใช้อย่างเต็มที่ และส่งผลให้การแข่งขันกันระหว่างบริษัทเทปเพลงทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ

จากการที่บริษัทเทปเพลง ไทยสากลได้เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากมานั้นได้เป็นผลให้ผลงานเพลงที่ผลิตออกสู่ตลาดมีปริมาณมากขึ้นจนเกิด "ภาวะความเพ้อ" ขณะที่ความต้องการผู้ซื้อจำกัด เมื่อผู้ฟังจำต้องเลือกซื้อเฉพาะเทปเพลงที่ชื่นชอบก็ทำให้มีผลงานอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่สามารถจำหน่ายได้

แนวโน้มของธุรกิจเทปเพลง ไทยสากลในอนาคต

ด้วยเหตุที่เทปเพลง ไทยสากลเป็นผลิตภัณฑ์ที่นำมาซึ่งความบันเทิงอันเป็นความต้องการอย่างหนึ่งของมนุษย์นั้น เป็นผลให้ธุรกิจประเภทนี้ยังคงดำเนินอยู่ได้ต่อไปและมีแนวโน้มว่าจะขยายตัวมากขึ้นเรื่อย ๆ จะเห็นได้ว่าในปัจจุบัน เทปเพลง ไทยสากลมีจำนวนมากเกินความต้องการของผู้บริโภค จนก่อให้เกิดภาวะความเพ้อขึ้นในตลาดเทป ในขณะที่ยอดขายเทปลดลง การแข่งขันกันในด้านการทำโปรโมชันกลับยิ่งทวีความรุนแรงขึ้น

ในอนาคต ผู้บริหารของบริษัทเทปเพลงจะเริ่มหันไปให้ความสนใจต่อตลาดต่างจังหวัดมากขึ้น เนื่องจากในปัจจุบัน ลักษณะของการแบ่งแยกระหว่างเพลงลูกกรุง ลูกทุ่ง เริ่มจะหมดไป และมีลักษณะผสมผสานกันมากขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะบริษัทเทปเพลงต่างก็พยายามที่จะขยายขอบข่ายของกลุ่มผู้ฟังให้กว้างขึ้น จากเดิม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยรุ่นที่มีกำลังในการซื้อ มารวมถึงกลุ่มผู้ใช้แรงงานด้วย ดังนั้น จะเห็นได้ว่ารูปแบบของเพลงไทยสากลในปัจจุบันจึงเป็นลักษณะของการผสมผสานกันระหว่างเพลงลูกกรุงและเพลงลูกทุ่ง ซึ่งส่งผลให้ฐานของผู้ฟังกว้างขึ้น

ในด้านทิศทางการพัฒนาคุณภาพของเทปเพลงจะมีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เนื่องจากความนิยมของผู้ฟังมีลักษณะไม่คงที่และไม่นั่นนอน เพลงแนวต่าง ๆ จะถูกนำเสนอผลัดเปลี่ยนกันไปเรื่อย ๆ อาทิเช่น จากเพลงแนวประสานเสียง มาเป็นเพลงที่ขับร้องเดี่ยว ขับร้องกลุ่ม ขับร้องเดี่ยว หรือจากเพลงไทยสากลแนวใหม่ (แนวสตรีงๆ) มาเป็นเพลงไทยสากลแนวเก่าและกลับมาเป็นแนวใหม่ วงเวียนกันไปอย่างนี้ไม่มีที่สิ้นสุด

ตารางที่ 12 : สภาพการดำเนินงานธุรกิจเทปเพลงไทยสากลในปัจจุบัน*

จำนวนอัลบั้มเทปเพลงไทยที่ผลิตขึ้นในแต่ละปี	200 คลับ
จำนวนจำหน่ายเทปในแต่ละปี	10 ล้านม้วน
เงินทุนเวียนในแต่ละปี	600 ล้านบาท
อัตราค่าทำโปรโมชันต่อค่าผลิตของไทย	8:2
อัตราค่าทำโปรโมชันต่อค่าผลิตในต่างประเทศ	3:7
ค่าเช่าห้องอัดเสียง	5,000 บาท/วัน
ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการผลิตเทป 1 คลับ	300,000-500,000 บาท
ค่าใช้จ่ายในการผลิตมิวสิควิดีโอ 1 เรื่อง	50,000 บาท
ค่าจ้างเปิดคิวเพลงทางสถานีวิทยุ 1 เพลง/วัน	1,000 บาท/เดือน

* "The sound of music and money," Business Review Magazine 163, p. 48.

บทบาทและหน้าที่ของธุรกิจเทปเพลงไทยสากลที่มีต่อสังคม

เทปเพลงไทยสากล นับเป็นสินค้าอย่างหนึ่งในระบบธุรกิจการตลาดที่มีขึ้นเพื่อสนองความต้องการของสมาชิกในสังคมให้ได้รับความเพลิดเพลินใจ จะเห็นได้ว่าเพลงสามารถช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของมนุษย์ ทั้งยังเป็นเครื่องแสดงออกถึงความรู้สึกต่าง ๆ ภายในจิตใจของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี ธุรกิจเทปเพลงนอกจากจะมีขึ้นเพื่อสนองความต้องการของผู้ฟังแล้ว ยังสามารถสนองความต้องการของผู้ประกอบธุรกิจที่มุ่งจะให้ได้มาซึ่งผลกำไรที่จะได้รับจากการดำเนินธุรกิจ

เมื่อพิจารณาถึงบทบาทและหน้าที่ของธุรกิจเทปเพลงไทยสากลที่มีต่อสังคมแล้ว สามารถสรุปได้ดังนี้คือ

1. บทบาทในการให้ความเพลิดเพลิน ความบันเทิงใจนับเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับชีวิตมนุษย์ที่จำเป็นต้องมีการผ่อนคลายความตึงเครียดจากสิ่งต่าง ๆ ที่ได้ประสบมาในแต่ละวัน เทปเพลงนั้นอาจมีส่วนช่วยในการกล่อมเกลาจิตใจที่หยาบกระด้างของมนุษย์ให้มีความละเอียดอ่อนและมองโลกในแง่ดีขึ้น ทั้งยังเป็นเสมือนเพื่อนที่คอยปลอบประโลมใจอีกด้วย

2. บทบาทในการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมและค่านิยมต่าง ๆ ในลักษณะที่เป็น "ไทย" จากการที่เทปเพลงไทยสากลในปัจจุบันได้มีการพัฒนาคุณภาพทั้งในด้านรูปแบบและเนื้อหา ตลอดจนองค์ประกอบต่าง ๆ ให้ดีขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการแข่งขันกันในการประกอบธุรกิจเทปเพลงไทยสากลนั้น เป็นเหตุทำให้ผู้ฟังโดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นหันมาฟังเพลงไทยสากลมากขึ้นกว่าเดิมที่นิยมฟังแต่เพลงสากลทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าเนื้อหาสาระของเพลงอันเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทยนั้นมีส่วนเสริมสร้างค่านิยมและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้สมาชิกในสังคมได้

3. บทบาทในการยกระดับรสนิยมของผู้ฟังและปรับปรุงมาตรฐานของเพลงไทยสากลให้ดีขึ้น การดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลในปัจจุบันที่เต็มไปด้วยการแข่งขันกันระหว่างบริษัทเทปเพลง เพื่อให้ผลงานเพลงที่ออกมาเป็นที่นิยม

ของผู้ฟังนั้น มีส่วนสำคัญที่ทำให้ผลงานเพลงที่ผลิตออกมามีมาตรฐานดียิ่งขึ้นและส่ง
ผลให้ผู้ฟัง ได้มีโอกาสฟัง เพลงที่มีคุณภาพซึ่ง เท่ากับเป็นการยกระดับรสนิยมของผู้ฟัง
ได้ทางหนึ่ง

บทบาทและหน้าที่ต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมานั้น เป็นบทบาทและหน้าที่ของ
ธุรกิจเทปเพลงไทยสากลในเชิงอุดมคติ ซึ่งหมายถึง บทบาทและหน้าที่ของธุรกิจ
เทปเพลงไทยสากลที่ควรจะมีต่อสังคม ในทางปฏิบัติแล้ว จะเห็นได้ว่าบทบาทของ
ธุรกิจเทปเพลงไทยสากลที่มีต่อสังคมในปัจจุบันมีอยู่เพียง 2 บทบาทด้วยกัน คือ
บทบาทในการให้ความเพลิดเพลินและบทบาทในการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม
ตลอดจนค่านิยมต่าง ๆ สำหรับบทบาทในการยกระดับรสนิยมของผู้ฟังและปรับ
ปรุงมาตรฐานของ เพลงไทยสากลให้ดีขึ้น ซึ่งเป็นบทบาทที่มีความสำคัญอย่างหนึ่ง
นั้น จะเห็นได้ว่าผู้ประกอบการธุรกิจเทปเพลงส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสนใจกับบทบาท
ดังกล่าวนี้เท่าใดนัก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ประกอบการมุ่งที่จะผลิตผลงานซึ่ง
เป็นที่นิยมของผู้ฟังมากกว่าจะคำนึงถึงคุณค่าของงานศิลปะ ฉะนั้น ทำให้ผลงานที่
ออกมาไม่มีคุณภาพเท่าที่ควรและ ไม่สามารถยกระดับรสนิยมของผู้ฟัง ตลอดจน
ปรับปรุงมาตรฐานของ เพลงไทยสากลให้ดีขึ้น นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่าธุรกิจเทป
เพลงไทยสากลมีส่วนทำให้ความเป็น "ศิลปะ" ในบทเพลงลดน้อยลงไป เพราะ
เพลงได้กลายเป็น "สินค้า" ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภค
ดังนั้น ทำให้การสร้างสรรค์ผลงานมีลักษณะ เป็น "สินค้า" ตามรสนิยมของผู้ฟัง
มากกว่าเป็นงาน "ศิลปะ" ที่ถูกกลั่นกรองมาจากอารมณ์และความรู้สึกของศิลปิน

ผลสืบเนื่องจากการดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากล

จากการที่เพลงไทยสากล ซึ่งเป็นงานศิลปะอย่างหนึ่ง ได้ถูกแปรเปลี่ยน
สภาพมาเป็น "สินค้า" ในระบบธุรกิจอุตสาหกรรมนั้นย่อมจะต้องก่อให้เกิดผลกระทบ
ในด้านต่าง ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น ในที่นี้ ผู้วิจัยได้จำแนกผลสืบเนื่องจากการ
ดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยออกเป็น "ผลดีที่เป็นประโยชน์" (function) และ
"ผลเสียที่เป็นโทษ" (dysfunction) ดังต่อไปนี้คือ

ผลดีที่เป็นประโยชน์

1. ทำให้สมาชิกในสังคมได้มีโอกาสพักผ่อนหย่อนใจและผ่อนคลายความตึงเครียดในเวลาที่ต้องการ ดังจะเห็นได้ว่าก่อนหน้าที่จะมีธุรกิจเทปเพลงเกิดขึ้นนั้น ผู้ฟังไม่มีโอกาสที่จะฟังเพลงในเวลาที่ต้องการ เนื่องจากในสมัยนั้น การขับร้องหรือบรรเลงเพลงจะเป็นการขับร้องประกอบการเล่นละครหรือการแสดงภาพยนตร์ เมื่อผู้ฟังต้องการฟังเพลงเพื่อความเพลิดเพลินหรือผ่อนคลายอารมณ์ก็ต้องออกไปฟังตามโรงละครหรือโรงภาพยนตร์ในเวลาที่มีการแสดง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการบริโภคเพลงในสมัยนั้น ผู้ฟังต้องออกไปฟังนอกบ้านร่วมกับผู้ฟังจำนวนมาก และขณะที่ฟังเพลงอยู่นั้นก็ต้องฟังด้วยความตั้งใจโดยไม่สามารถทำกิจกรรมอื่นไปด้วย ภายหลังจากที่มีสื่อวิทยุและโทรทัศน์เกิดขึ้น การฟังเพลงของผู้ฟังก็เริ่มเปลี่ยนไป กล่าวคือ ผู้ฟังไม่จำเป็นต้องออกไปฟังเพลงนอกบ้านและสามารถทำกิจกรรมอื่นไปพร้อม ๆ กับการฟังเพลงได้ ทว่าผู้ฟังก็ไม่สามารถเลือกฟังเพลงที่ชอบได้มากนัก เนื่องจากสถานีวิทยุกระจายเสียงยังมีไม่กี่แห่งและการฟังเพลงก็เป็นไปตามการจัดเสนอของนักจัดรายการวิทยุ จากจุดนี้ จะเห็นได้ว่าการฟังเพลง ไม่ว่าจะเป็นการฟังจากละคร ภาพยนตร์ หรือวิทยุ โทรทัศน์ก็ตาม ล้วนมีขีดจำกัดในเรื่องเวลาอยู่มาก ต่อมาภายหลังจากที่ได้มีการผลิตเทปคาสเซ็ทและเครื่องเล่นเทปที่มีราคาไม่แพงนัก ทำให้ผู้ฟังสามารถเลือกฟังเพลงที่ชอบได้ทุกเมื่อที่ต้องการและสามารถทำกิจกรรมอื่นไปด้วย ซึ่งจะเห็นได้ว่าการบริโภคเพลงได้เปลี่ยนไปอีกครั้ง เนื่องจากลักษณะของการฟังเพลงจากเทปนั้น ผู้ฟังสามารถฟังในบ้านได้ทุกเวลาและมีโอกาสที่จะเลือกฟังเพลงตามความพึงพอใจ

2. ทำให้เพลงไทยสากลได้รับการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้มีมาตรฐานดียิ่งขึ้น จากการที่การค้าเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลในปัจจุบันเต็มไปด้วยการแข่งขันกันอย่างสูง ได้ส่งผลให้รูปแบบและเนื้อหาของเพลง ตลอดจนคุณภาพทั้งในด้านระบบการบันทึกเสียง ปกเทป ศิลปิน ฯลฯ ได้รับการพัฒนาไปอย่างมากเนื่องจากบริษัทเทปเพลงแต่ละแห่งต่างก็ต้องการให้ผลงานเทปเพลงในสังกัดของตนขายได้มากที่สุด ฉะนั้น จึงต้องอาศัยการปรับปรุงคุณภาพของเทปเพลงเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ฟัง อันจะนำมาซึ่งส่วนแบ่งทางการตลาด

3. ทำให้กลุ่มผู้ประกอบการ นักตั้งและผู้ลงทุน โบรคเกอร์ ศิลปิน ผู้ทำโบรโมชัน ผู้จัดการจำหน่าย ได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินธุรกิจเต็มเม็ดเต็มหน่วยมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้ว่า ก่อนหน้าที่ระบบธุรกิจเทปเพลงไทยสากลจะมี กานาคีขึ้นอย่างจริงจังนั้น บรรดาพ่อค้าผู้ทะเลาะเมคิลิสิทธิ์โดยการลอกเลียนเพลง จากแผ่นเสียงลง เทปคาสเซ็ทเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์เพียงฝ่ายเดียว แต่สำหรับ ศิลปิน ซึ่งเป็นผู้สร้างสรรค์ผลงานเพลงนั้น กลับไม่มีโอกาสได้รับส่วนแบ่งจากการ ดำเนินงานดังกล่าว จนกระทั่งภายหลังจากที่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติ ลิขสิทธิ์ฉบับปี พ.ศ. 2521 ทำให้ศิลปิน ผู้ผลิต ฯลฯ เกิดความมั่นใจในการสร้าง สรรค์ผลงานมากขึ้นและ ได้รับผลประโยชน์จากการประกอบธุรกิจอย่างเต็มที่

4. ทำให้ระบบอื่น ๆ ในสังคมเกิดความตื่นตัวและพัฒนาตามไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระบบสื่อสารมวลชน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลในปัจจุบัน ได้แก่ การทำโบรโมชัน ซึ่ง จำต้องอาศัยสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ มีวลิควิดีโอ มีวลิคฟิล์ม หรือการโฆษณาตามหน้าหนังสือพิมพ์ นิตยสารต่าง ๆ ไปจนถึงการแสดงคอนเสิร์ต การจัดทำโบสเตอร์ ใบปลิว เป็นต้น จากการที่ระบบธุรกิจเทปเพลงไทยสากลได้ มีส่วนเข้าไปเกี่ยวข้องกับระบบสื่อสารมวลชนมากขึ้นเรื่อย ๆ เป็นผลให้ระบบการ สื่อสารเกิดความตื่นตัวและพัฒนาตามไปด้วย

ผลเสียที่เป็นโทษ

1. ทำให้สุนทรียภาพ หรือ "พลัง" ของเพลงไทยสากล ซึ่งเป็นศิลปะ อย่างหนึ่งลดน้อยลงไป เนื่องจากกระบวนการผลิตเทปเพลงไทยสากลในปัจจุบันเป็น ลักษณะ "MASS PRODUCTION" ที่มีมาตรฐานใกล้เคียงกัน ฉะนั้น ทำให้ผลงานที่ ออกมามีลักษณะ ไม่แตกต่างกันมากนักและบางครั้งก็ขาดความประณีต ละ เอียดอ่อน

2. ทำให้เกิดการแบ่งแยกกันระหว่างบริษัทเทปเพลงที่มุ่งแต่จะแข่งขัน กันผลิตสร้างสรรค์ผลงานออกมาให้เป็นที่ถูกใจของตลาด และเป็นผลให้บริษัทเทป เพลงรายเล็กที่ไม่มีเครือข่ายและฐานอำนาจเพียงพอ ไม่สามารถจะดำรงอยู่ได้

3. ทำให้สมาชิกในสังคมมีลักษณะ เป็นปัจเจกบุคคล (individual) มากขึ้น ดังจะเห็นได้ว่าในอดีตที่ยังไม่มีเทปเพลงไทยสากลนั้น การฟังเพลงจะฟังกันเป็นกลุ่ม แต่ในปัจจุบันนับจากมีเทปเพลงเกิดขึ้น ผู้ฟังแต่ละคนจะฟังเพลงที่ตนชื่นชอบและทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันลดน้อยลงทุกที

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากความเจริญก้าวหน้าของระบบธุรกิจเทปเพลงไทยสากล

ในปัจจุบัน ธุรกิจเทปเพลงไทยสากลได้เจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้ว่าทั้งบริษัทผลิตและสร้างสรรค์ผลงาน บริษัทโปรดิวซ์ และ บริษัทจัดจำหน่าย ตลอดจนศิลปิน อันได้แก่ นักประพันธ์ทำนองและคำร้อง นักร้อง นักดนตรี นักเรียบเรียงเสียงประสาน นับวันจะยังมีจำนวนมากขึ้น ผลที่ตามมาคือ ทำให้เทปเพลงที่ถูกผลิตออกมามีจำนวนมากมาย จนบางครั้งผู้บริโภคหรือผู้ฟังปรับตัวไม่ค่อยทัน ทั้งนี้เนื่องจากตลาดเทปเพลงมีการเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงไปตามแนวโน้มของสังคมที่ก้าวไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ปัญหาที่เกิดขึ้นจากความเจริญก้าวหน้าของธุรกิจเทปเพลงไทยสากล สามารถสรุปได้ดังนี้คือ

1. ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งมีส่วนทำให้ธุรกิจเทปเพลงมีความเจริญก้าวหน้าและก่อให้เกิดการแข่งขันกันที่จะผลิตเทปเพลงออกมานั้นทำให้ตลาดเทปเพลงเกิดภาวะ "ความเฟ้อ" โดยเฉพาะในด้านของปริมาณที่เพิ่มมากขึ้นและส่งผลให้ผู้ฟัง ซึ่งมีจำนวนจำกัด ไม่สามารถซื้อเทปที่ผลิตออกมาทั้งหมดได้ และจำต้องเลือกซื้อเฉพาะผลงานชุดที่ชื่นชอบเท่านั้น ด้วยเหตุนี้เป็นผลให้มีเทปจำนวนมากที่จำหน่ายไม่ถึงยอดที่กำหนดไว้ (ซึ่งมักเป็นเทปของบริษัทเทปเพลงรายเล็ก) และก่อให้เกิดความไม่สมดุลย์ขึ้นระหว่างบริษัทที่ดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากล

2. ความเจริญก้าวหน้าของธุรกิจเทปเพลงไทยสากลมีส่วนทำให้ นักธุรกิจที่มีพรสวรรค์ทางด้านนี้ต่างก็มุ่งที่จะกอบโกยผลกำไรจากการประกอบธุรกิจ และก่อให้เกิดการแข่งขันกันระหว่างบริษัทเทปเพลงแต่ละแห่ง ยิ่งธุรกิจของบริษัทใดเจริญมาก บริษัทนั้นก็มักมีเครือข่ายที่ครอบคลุมทั้งด้านการผลิตและสร้างสรรค์ผลงาน การทำโปรดิวซ์ และการจัดจำหน่าย ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาแก่บริษัทที่มี

ฐานอำนาจน้อย นอกจากนั้น ยังทำให้เกิดปัญหาการแบ่งแยกกันระหว่างบริษัทเทปเพลงและทำให้ระบบธุรกิจเทปเพลงไทยสากลยังไม่มีโครงสร้างที่แน่นอนตายตัว ดังเช่นระบบธุรกิจประเภทอื่น ในด้านของการสร้างสรรค์ผลงานเพลงนั้น จะเห็นได้ว่าระบบธุรกิจเทปเพลงมีส่วนทำให้การผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงของศิลปินมีลักษณะแบ่งแยกหน้าที่กันโดยสิ้นเชิง ซึ่งส่งผลให้บทเพลงที่ออกมาไม่ค่อยมีสุนทรียภาพเท่าที่ควร เนื่องจากขาดความสอดคล้องกลมกลืนกันเช่นเพลงในอดีต

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าธุรกิจเทปเพลงไทยสากลจะเจริญก้าวหน้าขึ้น แต่ทว่าอัตราผู้ซื้อเทปกลับลดลง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้คือ

- เทปเพลงไทยสากลได้ถูกผลิตออกมามากเกินกว่าความต้องการของผู้บริโภค จะเห็นได้ว่าผู้ซื้อกลุ่มใหญ่ ได้แก่ กลุ่มวัยรุ่น มักมีกำลังในการซื้อไม่มากนัก ดังนั้น เมื่อเทปเพลงได้ถูกผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้ฟังจะเลือกซื้อเฉพาะผลงานที่ชอบจริง ๆ เท่านั้น

- การโปรโมทผลงานเพลง โดยอาศัยสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่ โดยเฉพาะสื่อวิทยุและโทรทัศน์ ทำให้ผู้บริโภคได้ฟังเพลงทุกวัน และเมื่อต้องการฟังเพลงใดก็สามารถใช้วิธีการอัดเพลงจากสื่อดังกล่าวได้ ซึ่งทำให้ยอดขายเทปเพลงลดลงไปมาก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ความคาดหวังในอนาคต : บทบาทของระบบธุรกิจเทปเพลงไทยสากล

ในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าระบบธุรกิจเทปเพลงไทยสากลยังไม่มีโครงสร้างและมาตรฐานที่ดีพอ ถึงแม้ว่าจะสามารถพัฒนาสินค้า "เทปเพลง" ในด้านของเทคนิคดนตรี บกเทป คุณภาพเสียง โดยอาศัยเทคโนโลยี หรือการสรรหากลยุทธต่าง ๆ อาทิเช่น มิวสิควิดีโอ มิวสิคฟิล์ม การแสดงคอนเสิร์ต ฯลฯ มาใช้เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ฟัง แต่เมื่อพิจารณาถึงเนื้อหาสาระของเพลงแล้ว จะเห็นได้ว่ายังไม่ได้อำนาจให้เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการมุ่งแข่งขันกันอย่างสูงจนบางครั้งก็มิได้คำนึงถึงคุณภาพของเนื้อเพลงที่ออกมาและทำให้เพลงบางเพลงไม่มีเนื้อหาสาระเท่าใดนัก

อย่างไรก็ตาม ในอนาคตอันใกล้นี้ คาดว่าธุรกิจเทปเพลงไทยสากลจะมีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นและมีคุณภาพมากขึ้น ทั้งในด้านของการผลิตและสร้างสรรค์ผลงานและความสามารถของศิลปิน เพราะยิ่งนับวัน บริษัทเทปเพลงต่างก็พยายามแข่งขันกันเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้มากที่สุด นอกจากนี้ การที่บุคคลในวงการเพลงและนอกวงการต่างก็ให้ความสนใจต่อการดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลกันมากขึ้น คงจะสามารถทำให้บริษัทที่ดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลปรับปรุงระบบให้ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คงจะสามารถสร้างมาตรฐานและยกระดับบรรณนิยมในการฟังเพลงให้สูงขึ้นและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในสังคม ยิ่งไปกว่านั้น การพัฒนาธุรกิจเทปเพลงไทยสากลคงจะมีส่วนช่วยให้ผู้บริโภคเพลงสากลหันมาฟังเพลงไทยสากลกันมากขึ้น อันจะเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมของเพลงไทยให้ดำรงอยู่ต่อไป

ในด้านทิศทางของตลาดเทปเพลงไทยสากลนั้น จะเห็นได้ว่าผู้ประกอบการธุรกิจได้ให้ความสำคัญกับผู้ฟังต่างจังหวัดมากขึ้น โดยแนวเพลงที่ออกมาเริ่มจะมีลักษณะผสมผสานกันระหว่างเพลงแนวสตริงกับเพลงลูกทุ่ง ซึ่งจะทำให้ตลาดของผู้ฟังกว้างขึ้น อาทิเช่น ผลงานของ บัณฑิตา ซารีพสุกุล จรรยา บิยะวดี บุชบา อธิษฐาน วงกะท้อน วงดิน เป็นต้น ดังนั้น ในอนาคตข้างหน้า ตลาดของเพลงไทยสากลก็ควรจะยังคงอยู่ต่อไปและการดำเนินธุรกิจเทปเพลงจะเป็นการแข่งขันกันระหว่างบริษัทเทปเพลงรายใหญ่ ๆ ที่มีเงินทุนมากพอจะทุ่มให้กับการทำโปรโมชั่น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสภาพของธุรกิจเทปเพลงไทยสากลนั้น จะเห็นได้ว่าในปัจจุบัน ถึงแม้ว่าธุรกิจเทปเพลงไทยสากลจะมีการขยายตัวและเจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว แต่ในด้านของบริษัทผลิตและสร้างสรรค์ผลงาน บริษัทโปรโมชั่น บริษัทจัดจำหน่าย ร้านค้า หรือ แผงเทป ซึ่งล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจยังไม่มีโครงสร้างและมาตรฐานเพียงพอ ดังนั้น จึงเป็นเหตุให้ธุรกิจเทปเพลงไทยสากลไม่อาจเป็น "สถาบัน" ที่มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบขึ้นมาได้ เนื่องจากบริษัทเทปเพลงแต่ละแห่งที่ดำเนินธุรกิจต่างก็มีวิธีการในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของบริษัทโดยมิได้คำนึงถึงบริษัทอื่น จึงก่อให้เกิดความไม่สมดุลง

ขึ้น โดยที่กิจการของบริษัทที่มีธุรกิจใหญ่โตและมั่นคงก็จะเจริญก้าวหน้าไปยังๆ ขึ้น ขณะที่บริษัทที่เพิ่งก่อตั้งขึ้นมาใหม่และ ไม่ใหญ่โตอาจจะ ไม่มีโอกาสเติบโตขึ้นมาได้

การที่จะทำให้บริษัทเทปเพลงไทยสากลกลายมาเป็น "สถาบัน" ที่สามารถสร้างความเชื่อถือและยอมรับในกลุ่มผู้ฟังได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่บริษัทต่าง ๆ ควรจะมีการกำหนดนโยบายและการดำเนินงานอย่างชัดเจน เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สิ่งสำคัญที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งก็คือในการวางแผนผลิตและสร้างสรรค์ผลงานและการทำโปรโมชั่น ตลอดจนการจัดจำหน่ายนั้น ผู้บริหารของบริษัทส่วนใหญ่มักมีการกำหนดแผนงานไว้เป็นขั้นตอน แต่ในส่วนของบริษัทเองนั้นมักจะ ไม่ได้มีการกำหนดโครงสร้าง นโยบาย แผนงาน วัตถุประสงค์ต่าง ๆ ที่แน่นอน ดังนั้น บริษัทเทปเพลงควรจะได้มีการรวมตัวกัน (pool) เป็นสมาคม เพื่อร่วมกันกำหนดมาตรฐานและหลักการต่าง ๆ สำหรับควบคุมพฤติกรรมของผู้ที่ดำเนินธุรกิจเทปเพลงและพยายามสร้างจรรยาบรรณในการดำเนินธุรกิจดัง เช่นสถาบันอื่น ๆ นอกจากนั้น ควรมีการตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาถึงคุณภาพและความเหมาะสมของผลงานเพลงที่ถูกผลิตออกมา โดยเลือกมาจากบุคคลที่อยู่วงการเพลงและนอวงวงการ ทั้งนี้เพื่อเป็นการถ่วงดุลคุณภาพของผลงานเพลงก่อนที่จะมีการเผยแพร่ไปสู่ผู้ฟัง เพราะคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์จะทำหน้าที่ตรวจสอบเฉพาะ เพลงที่จะนำมาออกอากาศทางวิทยุหรือโทรทัศน์เท่านั้น ซึ่งบางครั้งอาจมีเพลงอีกหลายเพลงที่ไม่ได้นำมาเผยแพร่ออกอากาศแต่บันทึกอยู่ในเทปเพลง ฉะนั้น การจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาดังกล่าวนี้คงจะมีส่วนช่วยให้ผลงานเพลงมีคุณภาพดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในทุกวันนี้

โดยสรุปแล้ว อาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาคุณภาพของเทปเพลงไทยสากลนั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นับตั้งแต่ผู้ผลิต ศิลปิน และ ผู้ฟัง ทั้งนี้เนื่องจากองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีความเกี่ยวเนื่องกันภายใต้วัฏจักรของระบบธุรกิจ ดังนั้น การพัฒนาระบบธุรกิจเทปเพลงไทยสากลให้ดำเนินลุล่วงไปด้วยดีก็ต้องอาศัยความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้คือ

1. ผู้ผลิต : ผู้ผลิตควรจะมีควมรับผิดชอบและตระหนักว่ากำลังผลิต "ผลงานทางศิลปะ" ไม่ใช่ผลิต "สินค้าทั่วไป" เนื่องจากการดำเนินกิจการทางด้านเสียงเพลงเป็น "ธุรกิจศิลป์" ที่ต้องอาศัยความเป็นศิลปะ ผลงานเพลงนั้นจึง

จะสามารถดำรงอยู่ได้นาน ฉะนั้น ผู้ผลิตควรมีความรับผิดชอบในผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้นและพึงระลึกอยู่เสมอว่า "งานศิลปะจะต้องอาศัยความมีศิลปะเท่านั้น จึงจะอยู่ได้" นอกจากนี้ ผู้ผลิตควรจะให้ผลตอบแทนแก่ศิลปิน โดยเฉพาะนักร้อง ให้มีโอกาสฝึกฝนความสามารถในการร้อง เพลงให้ดียิ่งขึ้นอันจะส่งผลให้ผลงานเพลงที่ออกมาสู่ผู้ฟังมีคุณภาพมากขึ้น ถ้าหากผู้ผลิตให้ผลตอบแทนแก่ผู้ฟังด้วยการผลิตงานที่มีคุณค่าก็จะ เท่ากับเป็นการเอื้อให้ระบบธุรกิจเทปเพลงไทยสากลพัฒนายิ่งขึ้น

2. ศิลปิน : ในฐานะของผู้สร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะแล้ว ศิลปินควรมี "ความเป็นศิลปิน" มากกว่า "ความเป็นนักธุรกิจ" ทั้งนี้โดยการสร้างสรรค์ผลงานด้วยอารมณ์ ความรู้สึก และ จินตนาการของศิลปินมากกว่าคำนึงถึงความต้องการของผู้ฟัง หากศิลปินตระหนักถึงวิชาชีพของตนอย่างแท้จริงแล้วย่อมจะส่งผลให้ผลงานเพลงที่ออกมามีลักษณะเป็น "ศิลปะ" มากกว่า "สินค้าทั่วไป"

3. ผู้ฟัง : ในฐานะผู้บริโภคสินค้า "เทปเพลง" ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดรูปแบบและ เนื้อหาของเพลงนั้น ผู้ฟังควรจะต้องมีวิจาร์ณญาณในการฟังเพลงที่มี "คุณค่าทางศิลปะ" มิใช่ฟังเพลงที่ "คุ้นเคยต่อโสตประสาท" เนื่องจากสื่อมวลชนเปิดให้ฟังทุกวัน ถ้าหากผู้ฟังรู้จักเลือกฟังเพลงที่มีคุณภาพแล้ว เพลงไทยสากลก็ย่อมมีโอกาสที่จะพัฒนาไปได้มากกว่านี้

นอกจากการเรียกร้องจิตสำนึกของผู้ผลิต ศิลปิน และ ผู้ฟัง ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว บุคคลที่มีส่วนได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินธุรกิจโดยตรงและบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการผลิตผลงานเพลงควรมีการจัดให้มีการแข่งขันกันผลิตผลงานเพลง ทั้งนี้เพื่อจะได้ยกระดับของเพลงไทยสากลให้มีมาตรฐานดียิ่งขึ้น